

Vanuit mijn functie bij het stadsbestuur van Dordrecht, de opleiding die ik volg aan de Bestuursacademie en de bij mij gewekte interesse in de vrijmetselarij, wil ik trachten verbanden te leggen tussen de zogenaamde algemene beginselen van behoorlijk bestuur en de morele uitgangspunten van een vrijmetselaar.

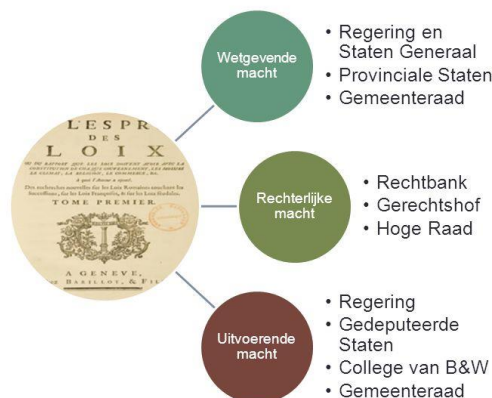
1. Openbaar bestuur

Het openbaar bestuur in Nederland, soms aangeduid met de term overheid (wat overigens niet helemaal correct is), behartigt het algemeen belang. Het heeft dus een dienende functie en moet daarom zonder vooringenomenheid besluiten nemen en handelingen verrichten.

Het bestuursrecht, ook wel administratief recht, dat hier o.a. op van toepassing is, heeft alles te maken met *administrare*, besturen dus. Dit recht geeft het openbaar bestuur het instrumentarium om actief in te grijpen in de samenleving en biedt aan de andere kant de individuele burger de bescherming tegen het handelen van diezelfde overheid.

In Nederland leven we in een democratische (1919) rechtsstaat (1848). Het legaliteitsbeginsel (de wetmatigheid) geeft rechtszekerheid en rechtsgelijkheid. Democratie en trias politica garanderen dat de machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke) gescheiden c.q. verspreid zijn, dat er inspraak mogelijk is en dat er toezicht is op het functioneren van bestuurders.

Verandering 1: Scheiding der Machten

Grondlegger van deze scheiding der machten is de Fransman Charles Montesquieu, die in 1748 zijn defense de l'esprit des loix (geest der wetten) publiceerde. Het idee van deze scheiding raakt sterk aan het humanisme. Het idee is dat macht tegenmacht nodig heeft, kritiek moet doorstaan en altijd in debat moet blijven om corruptie te voorkomen.

Een van die toetsingsinstrumenten binnen het bestuursrecht zijn de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (kortweg abbb). Een groot aantal van deze beginselen zijn opgetekend in de Algemene Wet Bestuursrecht en zij vormen de normering voor het bestuurshandelen, vooral als het gaat om het nemen van besluiten.

2. Vrijmetselarij

De huidige (zogenaamde speculatieve) vrijmetselarij komt voort uit de operationele vrijmetselarij, de middeleeuwse beroepsgilden in Europa, en dan met name die in de toenmalige bouwwereld. In 1756 werd in Nederland de Grote Loge der Zeven Verenigde Nederlanden opgericht, de voorloper van het huidige Grootoosten der Nederlanden, waarin de reguliere vrijmetselaarsloges verenigd zijn.

Vrijmetselarij stelt zowel een sociaal gebeuren als een levenshouding voor. Het is geen religie en geen praatgroep, en haar opdracht kan niet worden vergeleken met die van een serviceclub of een politieke vereniging. Vrijmetselarij brengt mensen samen, van verschillende sociale, professionele en ideologische achtergronden die elkaar meerdere keren per maand (meestal wekelijks op een vaste avond) in een speciaal daarvoor ingerichte ruimte (de loge) ontmoeten. De vrijmetselaars spreken zelf over een stroming, die zich bezighoudt met de beoefening van levenskunst.

Hun naamgeving komt voort uit het gilde van bouwers. De symbolen die de orde gebruikt hebben daarin hun oorsprong: de passer en de winkelhaak.

De passer, het instrument om afstanden uit te zetten en maten te controleren, staat voor maat houden, het paal en perk stellen aan wensen.

Met een winkelhaak teken je hoeken en kun je meten; dit gereedschap staat symbool voor haaksheid (in de haak zijn): rechtvaardigheid.

De bewust levende mens zoekt zin en betekenis in zichzelf en in de wereld om hem heen. De vrijmetselaar probeert voortdurend aan zichzelf te bouwen. Hij polijst de 'ruwe steen' die hij zelf is, om daardoor beter in de samenleving te functioneren en voor anderen in het dagelijkse leven meer te betekenen. Hij wil niet beter worden dan anderen, maar vooral een beter mens worden dan hij was. Uitgangspunt is zelfkennis: 'Ken u zelve'. Vrijmetselaars geloven, ieder op eigen wijze, dat er behalve

aardse zaken nog meer tussen hemel en aarde is dat onze mensheid beweegt en in beweging brengt. Maar tegelijkertijd wordt gehoorzaamheid aan de wetten van het land vereist. De vrijmetselaar ervaart en leert een aantal deugden in de loge: verdraagzaamheid, zelfkritiek, sociale betrokkenheid, verwerping van dogma's, luistervaardigheid en het steeds op zoek gaan naar waarheid. Deze gevonden waarheden zal hij willen toepassen in zijn dagelijkse leven.

3. Normen en waarden overheidsbestuur en vrijmetselarij

Vertrouwen

In de relatie tussen bestuursorganen en burger en binnen de vrijmetselaarsloge is vertrouwen een groot goed. Zonder wederzijds vertrouwen is geen goede relatie mogelijk. Een burger mag er vanuit gaan dat al hetgeen in het verkeer tussen openbaar bestuur en burger wordt gedeeld tot uiting komt in de besluitvorming. Binnen de vrijmetselarij gaat men uit van een vast vertrouwen in de werkelijkheid van een geestelijke en zedelijke wereldorde. Maar ook binnen de loge is er sprake van vertrouwen. Alles wat gedeeld wordt, blijft binnen de loge. Vertrouwen is de basis voor openheid en het delen van ervaringen en gedachten.

Gelijkheid / evenredigheid

Artikel 1 van de Grondwet is duidelijk. Ook binnen het bestuursrecht moeten gelijke gevallen gelijk behandeld worden. Dit zaakbeginsel ligt niet vast in de Algemene Wet Bestuursrecht. Het is ook dan ook moeilijk om in de praktijk van het bestuursrecht twee identieke zaken te vinden. Het evenredigheidsbeginsel komt dan dichterbij in de buurt van gelijke behandeling. Het komt er dan op neer dat een burger niet onevenredig zwaar belast wordt met de voor hem nadelige gevolgen van een bestuursbesluit.

De vrijmetselarij gaat ook uit van de gelijkheid die in wezen geldt voor alle mensen. Zij ziet mensen in beginsel als een ruwe steen, die door veel aandacht en werk uiteindelijk een kubieke steen kan worden, een beter mens.

Eerlijkheid / fair play

Het fair play beginsel binnen het bestuursrecht stoelt op de overtuiging dat het openbaar bestuur geen dubbele agenda mag hebben, open en eerlijk moet handelen, onbevooroordeeld moet zijn.

De vrijmetselaar zoekt zelfstandig naar waarheid en houdt daarom niet van vooroordelen en dogma's. Zodra iemand ergens een oordeel over heeft, iets voor waar aanneemt, is er geen sprake van zoeken meer.

Zorgvuldigheid / belangenafweging / motivering

Het openbaar bestuur moet bij het proces van besluitvorming zorgvuldig handelen en belangen goed afwegen. De besluitvorming moet goed worden voorbereid en overdacht om te komen tot een zorgvuldig afgewogen beslissing.

Binnen de vrijmetselarij is een van de grondslagen dat mensen zedelijk verantwoordelijk zijn voor hun doen en laten. Vrijmetselaars leren om verschillende inzichten te bekijken, die met elkaar te vergelijken en met elkaar te bespreken zonder de ander te willen overtuigen. Voor de vrijmetselaar gaat het om de reis en niet om het doel. Het reizen, niet het aankomen. Meninge worden gedeeld en met elkaar vergeleken. Zonder oordeel.

Een vrijmetselaar probeert waarheid te vinden en weet tegelijkertijd dat die niet gevonden kan worden. Maar hij blijft het proberen

Rechtszekerheid / legitimiteit

Het rechtszekerheidsbeginsel is in het leven geroepen om onduidelijkheid en vaagheden over de werking van de wet te voorkomen. Binnen de kaders van het bestuursrecht betekent dit dat het

besluit helder en ondubbelzinnig moet zijn, evenals de rechtsgevolgen die ten gevolge van dat besluit in werking treden. Dit alles is bedoeld om geen onzekerheid te laten bestaan over de doorwerking van de wet.

De legitimiteit binnen de vrijmetselarij berust op de gehoorzaamheid aan de wetten van het land. Binnen de vrijmetselarij is vrij denken en vrij handelen geoorloofd en zelfs zeer gewenst, maar wel binnen de marges van de wetten.

Verbod op détournement de pouvoir

Dit verbod betekent dat wetten en regels alleen mogen worden toegepast waarvoor ze in het leven zijn geroepen. Dit verbod is ingesteld om machtsmisbruik te voorkomen.

Vrijmetselaren stellen zichzelf en elkander de vragen des levens. Waar komen we vandaan, waar zijn we, waar gaan we naartoe? Dit zijn religieuze vragen. Vragen die mensen aan het denken zetten over oorsprong en doel van het leven. Vrijmetselaren spreken in dit verband van de 'Opperbouwmeester des Heelals'. Dit betekent echter niet dat één godsdienst of religie wordt uitverkoren en daarmee de toon zet. Dogma's worden binnen de vrijmetselarij namelijk niet getolereerd. Zij vormen vaak een voedingsbodem voor verstarring en stilstand en kunnen ook leiden tot machtsmisbruik. Denken en filosoferen blijft voor vrijmetselaars een zoektocht, een leven lang.

4. Interesse

Naar aanleiding van de vierde lesdag Dordtologie in de loge van vrijmetselarij *La Flamboyante* te Dordrecht is mijn interesse in deze stroming gewekt. Omdat de vrijmetselarij in Dordrecht alleen voor mannen toegankelijk is, ben ik gaan zoeken op de site van de 'Orde van Weefsters'. Op die site trof ik een test aan. Omdat ik 13 van de 14 vragen met een 'ja' beantwoordde, wilde ik graag meer weten over de vrijmetselarij. Daardoor ontstond ook het idee voor het onderwerp van mijn essay.

De vragen waren als volgt.

Denkt u dat lidmaatschap van de Orde van Weefsters misschien iets voor u zou kunnen zijn? Doe de test. Vul alle antwoorden in. 1 = ja, 0 = nee

- 1. Ik ben 18 jaar of ouder.*
- 2. Ik wil graag mijn blik op mijzelf en de wereld verruimen*
- 3. Ik denk na over wat mijn rol in de wereld is*
- 4. Ik hoef het niet met iemand eens te zijn om hem/haar te respecteren*
- 5. Ik houd ervan om met anderen gedachten uit te wisselen.*
- 6. Ik voel mij verantwoordelijk voor mijn doen en laten*
- 7. Ik wil graag iets voor anderen betekenen*
- 8. Ik heb een hekel aan dogmatiek*
- 9. Ik kan kritisch naar mezelf kijken*
- 10. Ik draag graag iets bij aan een diepgaand gesprek.*
- 11. Ik kan stil zijn.*
- 12. Ik kan wel een symbool voor mijzelf bedenken*
- 13. Ik kan tijd vrij maken voor mezelf.*
- 14. Ik wil mij als mens blijven verbeteren.*

10-14 punten - Neem contact met ons op!

Om ook de laatste vraag met een ja te kunnen beantwoorden, is het noodzakelijk om mijn vrijetijdsbesteding kritisch tegen het licht houden. Hoewel heel boeiend, helpt het daarbij dat de leergang Dordtologie zijn einde nadert ...